Jehova adjuvante!

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA

De

RHACHITIDE,

Quam

Ex Autoritate et Indultu

Gratiosissimæ Facultatis Medicæ in

Illustri Jenensi Academia

Sub Præsidio

DN. AUGUSTINI HENRICI

FASCHII,

Medic. Doct. Anatom. Chirurg. & Botanic. Profess. Publ. famigeratissimi, Archiatri Ducalis Saxonici celeberrimi,

Dn. Præceptoris, Patroni ac Promotoris

semper venerandi

PRO LICENTIA

Summos in Arte Medica Honores, Insignia ac Privilegia Doctoralia ritè consequendi

publico Eruditorum examini subjicit

NICOLAUS WILHELMUS ERSFELDIUS,

Runckelio-Wedanus.

In Auditorio majori,

Horis ante- & pomeridianis consuetis,

Die XXX Maji Anno M DC LXXXII.

JENÆ,

TYPIS VIDUÆ SAMUELIS KREBSII.

DEO

TRIUNI,

PATRIÆ PATRIBUS
PARENTIBUS
&

PATRONIS

Omnibus

SACRUM!

PRÆLOQUIUM.

NOs natos deſinere eſſe, tota loquitur noſtra vita; eo enim ipſo momento, quo formari cœpimus, illico alterari & corrumpi incipimus. Infantes in utero materno ſanguinis, Microcoſmi illius Phœbi, partibus mollioribus, flexibilibus nutritione & augmentatione, & volatilioribus conſervatione dum fruuntur, partim à remixtis peregrinis, minus teneriori huic compagi convenientibus, partim à plurimis particulis per inſenſibilem tranſpirationem decedentibus alterantur. Ex utero egreſſis vix auram ſpirare licet, quin non variorum morborum ſemina & characteres hujus machinæ interitum moliantur.

Hujus rei teſtem inpræſentiarum ſiſto RHACHITIDEM, morbum in occidentalibus Angliæ tractibus circa annum Chriſti 1620 primum notum; nunc non Angliæ ſolum, verum & Germaniæ cunas infeſtantem; Cujus naturam, ſymptomata, cauſas & curationem, conſentiente Illuſtri Facultate Medica in ſcenam paucis producere placet. Quod ut feliciter procedat, deriva, Fons Sapientiæ inexhauſte, in nos Gratiæ Tuæ flumen! Te verò, L. B., rogatum volo, ut non verba aut ſtylum, potius res ſub his latitantes conſiderare velis; unde ſi rem acu, quod dicitur, in omnibus non tetigero, id cum morbi

hujus minori adhuc notitiæ, tum mei ingenii tenuitati acceptum iri, mihi abs Te ſpondeo.

CAPUT I.

de nomine & definitione.

CUm nomina nil aliud ſint, quam rerum ſigna; notitia vero ſignati pendeat à notitia ſigni; proinde ut in limine hujus Diſſertationis proponatur nomen ipſum, non abs re fore, arbitror.

Dictus autem *morbus Anglis*, quibus primum innotuit, the Rickets. *A Gliſſonio tr. d. rhachitide*, dicitur vocabulis *græcis*, νόσος ῥαχίτις, vel abſolutè ῥαχίτης, vel νόσος τῆς ῥάχεως, *à* dorſi *ſpinâ*, quæ variè, partim introrſum, partim extrorſum reflexa obſervata & delineata *fig. 9.* eſt à *Joh. Mayow, tr. d. rhachit. Latini* hinc mutuarunt nomen idem, & per rhachitidem intelligunt illum morbum, qui infantum ſpinam & ſimul alia oſſa torquere valet.

Hujus natura ut innoteſcat, definiemus, quòd ſit:

Depravata nutritio plerarumq; corporis partium, cum ſpinæ dorſalis & tibiarum flexura ab aliquali ſpinæ dorſalis tubulorum nerveorum obſtructione, ſufficientem & æqualem ſpirituum animalium irradiationem denegante, dependens.

Depravatam in hoc morbo eſſe nutritionem vel ipſi ſenſus manifeſtant; omnes enim fere corporis partes male nutriuntur, dum aliæ marceſcunt, aliæ verò in molem juſto majorem excreſcunt. Et obtinebit hæc locum, juxta notam medicorum diſtinctionem, in actionibus depravatis quoad nutritionis opus.

CAPUT

CAPUT II.
de subjecto agit.

Subjectum ut quod hujus morbi dicimus *teneros Infantes*, qui à semestri ad tertium usque annum, quos nutritionis vocant, hoc morbo corripi consueverunt.

Sunt quidem & Pueri & Adulti morbis dorsalibus obnoxii, non tamen rhachitide eosdem laborare observatum; Scimus enim illorum sanguinem indeque enatos spiritus magis vegetos, magisque mobiles de die in diem reddi, non minus ac nervorum tubulos magis patulos, unde remotæ hæ obstructiones locum habere nequeunt. Accedit, quod motu continuo obstructiones aversentur. Horum vero fibras corporis duriores nunc metam accretionis attigisse, ideoque obstructiones horum paralysin potius inducere, quam quod ligamenta abbreviare ossiumque distorsionem inferre queant.

Subjectum ut quo est spinalis medulla, ejusque nervi spiritibus in vicinas corporis partes transmittendis dicati, unde Anatomicis canales audiunt, per quos spiritus animales ad partes dispensantur.

Subjectum non minus adæquatum præter ligamenta, membranas, ossa, carnem musculorum, ferè totum corpus constituit, quamvis aliæ partes magis defectum, aliæ verò magis excessum patiantur.

CAPUT III.
de causis proximioribus.

AD causarum investigationem & enodationem antequam me accingam, notari velim, quod

1. Sanguis è ſiniſtro cordis ventriculo in arteriam magnam protuberans pergat ſecundum ſui *craſſiores* partes per ramum ejus deſcendentem in inferiores corporis partes; ſecundum *ſubtiliores* verò particulas per ramum aſcendentem in cerebrum, & ibidem *partim* per minutiſſima arteriarum carotidum vaſa ſegregatus, *partim* ſingulis harum arteriarum pulſibus, eô ipſo, quo intumeſcunt, cum poros tunicarum jam majores & valde diſtenſos habeant, ſubtiliſſimæ ſanguinis particulæ nomine ſpirituum animalium, motus omnis in corpore noſtro autorum, veniunt.

2. Craſſiores hujus ſegregati ſanguinis particulæ in ſolidarum partium tubulos, quippe qui cum poris arteriarum continui ſunt, egredientes quoad chyloſas partes à ſpiritibus animalibus jam per nervos accurrentibus motæ, & fibris intimè adactæ aſſimilatæque nutrimentum conſtituant; à nutritione verò reſiduæ è tubulis hinc inde in vaſa lymphatica ſuſcepta mediatè, per venas autem immediate circulatione ad cor redeant.

Hanc circulationem ſive ſeri, ſive lymphæ, ſive humorum circulantium nominare velis, nobis perinde erit.

3. Spiritus animales poros corporis apertos ſervent, quo prædicti humores circulantes nutritivi minutiſſimos partium mæandros tranſire queant, neque ullam ab anguſtia remoram patiantur.

Hiſce præſuppoſitis, facile eſt cognoſcere cauſam hujus morbi immediatam eſſe obſtructionem ſpinalis medullæ ejusque tubulorum nerveorum aliqualem, impedientem, quo minus ſpiritus animales humorum circulantium irradiationem debito & convenienti modo

abſol-

abſolvere poſſint, præprimis in infantibus, quorum filamenta nervea eorumque tubuli ſatis exiles, infirmi & molles, unde ſpiritus animales, jam tum debito craſſiores, ſufficienter influere non adeò feliciter poſſunt.

Non quidem ſtatuimus omnimodam nervorum obſtructionem, quæ alias perfectam poſt ſe relinqueret paralyſin; ſed ad ſenſum talem, quâ â ſpiritibus animalibus irradiatio ſanguini ſufficiens denegatur. Aliàs ſubtiliſſimis quidem ſpiritibus animalibus tranſitus ad inferiores partes patet; hi tamen ex ſanguine limoſo magis acido ac viſcido, quoniam copioſi egredi nequeunt, tanquam inſufficientes, neque poros nervorum neque tubulos par-ium apertos ſervare poſſunt; unde circulatio humo-um nutritiorum in partibus hiſce impeditur. Tranſeun-es autem adhuc ſpiritus per obſtructas vias maximam par-em ad naturalem conſumuntur motum.

Cauſam mediatam ſtatuimus *ſanguinem, limoſum, vi-idum, acidum* indeque enatos humores craſſiores, è qui-us plurimos morbos infantiles oriri perſuaſum habemus. *lariſſ. Mayow tract. de rachitid. pag. 36.* negare quidem idetur, ſanguinem ullo modo in cauſa eſſe, dicit enim; c tota maſſa ſanguinea corrumperetur, quæ cum indiſ-riminatim ad quaſcunque partes transmittitur, nullas on plus minus afficeret ſanguis impurior. Sciendum men eſt, ſanguinem non eſſe corpus ſimplex & unius-odi, ſed ex diſſimilibus & heterogeneis miſceri & in-cem temperari. Inſunt enim ſanguini amarum, dul-, acidum & ſexcenta alia juxta *divinum Senem*, quæ ſi à aſi legitima degeneraverint, & uti hoc in affectu acidæ ædominentur reliquis ſanguinis particulis, neceſſario nc oritur aciditas ejusdem, viſciditas & limoſitas, hu-

mores

mores ejusdem ſimili noxia qualitate inquinantur. Vitioſos autem hos humores jam hinc inde ad partes deponi & obſtructionum cauſas fieri poſſe, quis inficias ibit? Neque hic imaginaria ſtatuenda attractio, cum pororum configuratio & humorum convenientia omnem abſolvant paginam, pari modo ac in paralyſi, apoplexia & aliis morbis, in quibus tamen ſanguinem in culpa eſſe quivis concedit. Porrò ſi ſpirituum è ſanguine genitorum torporem & paucitatem conſideramus, res clarior evadit.

CAPUT IV.
de cauſis remotioribus.

AD naturales cauſas digreſſum faciens conſueta methodo *Temperamentum* in limine conſidero, de quo, ſi priora accommodamus, dicendum erit:

Temperamentum è ſanguinis acidioris, viſcidioris, craſſioris & in motu tardioris craſi enatum, vulgo *phlegmaticum* dictum, noſtro affectui eſſe ominoſum. Hoc enim ad obſtructiones non tantum proclive, verum etiam ad generandos torpidos ſpiritus ſatis aptum. Accedit, quod fibris partium ſolidarum mollioribus, & laxis poris, recipiendis humoribus magis ſit dicatum.

Sexum ſequiorem huic morbo quodammodo magis obnoxium eſſe perſuaſum habeo, quod ſanguine gaudeat potius acidiori, viſcido & ad obſtructiones prono. Nam fœminarum corpora ſunt molliora, teneriora & laxiora præ virorum corporibus.

Ætas maxime *Infantilis* hic accuſanda venit, non tantum ratione exiguarum viarum, quæ ſpiritibus tranſeundis facilè præcludi queunt; verum imprimis ratione

oſſium

ossium molliorum & teneriorum, quæ à levissima causa quam citissimè flecti & intorqueri poterunt.

Hæreditaria dispositio huc etiam facit, quatenus infantes succo nutritivo matris vitiato, scorbutico & viscidiori enutriti similem suo sanguini & humoribus circulantibus labem contraxere.

Aër, cui innatamus, crebris suis mutationibus teneriora corpora variè alterare potest, præsertim *frigidus & humidus*; hinc in Anglia morbus noster quadantenus vernaculus est, Insula enim illa aërem non solum continet à vaporibus è mari & fontibus, quibus præ aliis regionibus scatet, elevatis humidiorem, sed & propter distantiam ab æquatore frigidiorem, qui aër sanguinis & humorum circulantium coagulationem, aciditatem & visciditatem promovet, eorumque volatilisationem impedit, poros dum constringit, unde non raro obstructionum mater fieri consuevit.

Cibus & Potus peccantes quantitate, mixtione & motu, sanguinis mixtioni & motui contrariis, nostro affectui faces accendere possunt, qualis enim cibus, talis chylus, qualis chylus, talis sanguis, qualis sanguis, talis sanitas. Hinc quantitate nimia assumpta, cum superficietenus tantum in ventriculo soluta duumviratus regimen subterfugiunt, Massæ sanguineæ partes inferunt crudas & viscosas, quibus restaurandus sanguis inquinatus ad varias obstructiones disponitur.

Et *Lac* fidelem huc quoque confert operam, cujus mixtio non raro in acidum degenerat, præsertim dum nutrices quantitate nimiâ sæpius non lactant, sed potius

mactant

mactant infantes. Alios taceo modos, quibus lac pravam in corpore infantis induit larvam.

Somnus licet lege naturæ infantibus longior eſſe conſueverit, quippe quorum ſpiritus apertis cerebri laxioris adhuc & mollioris poris ſervandis non ſunt ſufficientes; attamen ſi excedat, ſanguinem craſſiorem reddere, cerebrum multis humoribus opplere & conſequenter obſtructionum cauſa eſſe valens eſt.

Quies nimia ſpirituaſcentiam impediens & volatiliſationem ſanguinis hîc quoque ſuum addit ἐπιβάλλον μέρος.

Naturæ debitum ſi non ſolvat *alvus*, retentorum peregrinas partes ſanguini communicari, eumque, pro harum partium varia mixtura & vario motu, acrem, ſcorbuticum, acidum reddere poſſe nullus dubito; & contra, ſi excernenda nimium in modum fluant, ſuccum nutritivum cum ſpiritibus profundi; hinc fit, ut maſſa ſanguinea ſui juris facta aceſcat.

Tandem *præternaturales cauſas* ſtatuimus eos infantum morbos, qui prægreſſi ſanguinem acidum viſcidumque relinquere, ſpiritus atterere & ita œconomiam animalem in perverſum ſtatum mutare potuêre. Merito igitur præter alios morbos variolas & morbillos accuſamus, quorum peregrina fermenta è ſanguine non rite per vias communes ſecreta in ſanguine manent, & cum eodem & circulantibus humoribus circulata hinc inde reſtagnando obſtructiones cauſantur, vel eundem denuo inquinando acidum prædominare faciunt, & hoc eò magis, quando ſpiritus à prægreſſò morbô depauperati noviter volatiliſando ſanguini non ſufficiunt.

CAPUT V.
de differentiis.

NUnc, quo affectus nostri differentias tradamus, proximum erit. Differt autem

1. *Ratione generis;* Estque *vel* simplex, propriis tantum stipatus symptomatibus. *Vel* aliis morbis gravioribus implicitus, qui rarior.

Alius vehemens, qui atrociter affligit, ut etiam optimis præsidiis ab imminentis mortis periculo vindicari non possit. Alius mitior, quique vix observatur, quam quod ludant segnius, & nonnulla alia leviora morbi stigmata gerant.

2. *Ratione subjecti*; alius infantum in lucem jamjam editorum, alius adultorum magis, alius denique in utero materno adhuc hospitantium.

3. *Ratione causarum*, alius est hæreditarius; qui à nativis in utero acquisitis principiis provenit; alius est acquisitus, qui duplex: *unus*, qui morbum antecedentem sequitur; *alter*, qui errore 6. rerum non naturalium, vel proprio vitio producitur.

4. *Ratione graduum;* unus incipiens; alter, qui radices jam firmas egit, confirmatus.

5. *Ratione symptomatum*; alius cum tussi, pulmonum exulceratione; alius sine vehementi tussi, pulmonumque exulceratione; alius cum scrophulis, alius non item.

CAPUT VI.

de ſignis diagnoſticis, eorumque explicatione.

DIfferentiam excipit *diagnoſis*, tanquam rectæ curationis clavis; ignoti enim nulla eſt curatio morbi.

Hic morbus cum ex inſidiis quaſi agat, & ſymptomata aliis communia habeat, in principio non facile cognoſcitur, niſi ex partium externarum mollitie, laxitate, debilitate virium & ignavia, colore & habitu faciei, (relatione habitâ ad artus) vegetiori & floridiori, corporum & coſtarum extremitatum inæqualitatibus nodoſis, & ſubtumida quadam tenſione ventris; usque dum ſignis magis ſe patefacit, quæ vel exterius oculis objiciuntur, nempè caput magnum & hinc inde enatæ in hujus ſuperficie protuberantiæ, abdominis intumeſcentia; pectoris vero anguſtia; oſſis ſterni tamen in acumen ferè, adinſtar gallinarum ſterni, protenſio, cartilaginisque enſiformis prominentia, oſſa maximam partem incurvata, penes articulos, quorum cartilagines & epiphyſes nodoſæ reperiuntur; Spina dorſi varie intorta ferendo capiti non amplius ſufficit; dentes ſi adſunt vel nigricantes vel penitus putridi apparent; membra externa & muſculi corporis graciles emaciatique; cutis vero exterior laxa & flaccida; Ingenium plus ſolito felix & vegetum, &, cum pedibus vix inſiſtere liceat, ſedentes potius, quam currentes ludunt.

Interna ſigna ex cadaverum diſſectionibus deſumta hæc ſunt: Hepar valde magnum, Ventriculus & inteſtina diſtenta, meſenterium glandulis juſto majoribus, aliquando

do plane strumis, refertum; Pulmonum adnascentia ad pleuram eorumque sanguineus purulentusque infarctus; Cerebrum mole excedens.

Cum vero ex horum phœnomenωn explicatione hunc affectum magnam fœnerari lucem constet; ideò brevibus eorum genuinas causas præter hactenus dictas in scenam producam. *Caput in molem excrescit magnam*, quia spiritus, qui ad exteriores corporis partes inferiores egredi debebant, aditu ab obstructione intercluso, omnes capitis tàm internas, quàm externas partes occupant; unde hinc aliter fieri non potuit, quin cerebri & externarum partium capitis poros magis aperiant, humores circulantes, hic aditum sufficientissimum invenientes, copiosissimè fibris assimilent, inque eas adigant, & ita caput magnopere crescere faciant, cumque motum & calorem præstent similiter, hinc vultus, quam pro annis, habitior apparet; neque impossibile tubercula in capite hinc inde efflorescere; cum humorum circulantium quædam partes crassiores, ob pororum & figuræ diversitatem, stagnantes obicem ponant & reliquis à tergo insequentibus; hinc ab hac accumulatione tumores oriuntur varii.

Et *ingenium* his satis felix videtur, quatenus spiritus in cerebro jam detenti copiosiores, quam quod soli cerebro inserviant; nutum eapropter animæ quam citissimè exeqvuntur.

Viscera abdominis cur quædam justam fere semper excedant proportionem, nunc dicendum venit. Considerandum glandulosas illa viscera esse partes, porosque eorum instar cellularum manifestos esse, quos facillime sanguis & humores nutritii subeunt, qui cum ad exteriora corporis non impenduntur debite, tanquam superflui

& copiosi in partibus hisce porosis stagnant, viscera in magnam adaugent molem, præsertim cum in hæc spiritus animales per nervos cerebri convenienter influant. Tumefactum tale viscus si comprimatur, uti fit in pulmonibus, ob stagnantes eorum in poris humores, non tantum hinc inde adnectitur, uti pulmones cum pleura coalescunt, verum etiam solutionem continui ab humoribus stagnatione acidis & acrioribus factis, patiuntur; & hæc est ratio, quare pulmones sæpe purulenti evadant & phthiseos larvam induant; imo hæc quoque asthmatis & spirandi difficultatis causa adjuvans esse poterit.

Simili etiam modô *Hepar* quantitate excedens abdominis intumescentiam maximam partem constituit, ut & *Ventriculus* & *intestina* distenta, quæ certê in consummato magis hoc morbo aliam nullam ob causam observantur, quam quod sanguis & serum ob defectum spirituum animalium in exterioribus corporis membris segniter moti aciditatem induant & visciditatem indies majorem, propter quam, cum fermenta viscerum degenerent, nulla rite perficitur coctio in ventriculo; hinc flatus distendunt ventriculum & intestina.

Quod si fermenta penitus destruantur, & loco optimi chyli acidus, crudus & viscosus generetur succus, nec ciborum partes volatiles solvantur à compedibus crassioribus, oppidò *diarrhœa* infestat.

Oeconomia hoc modo constituta, multas crudas acidas partes quam facillime deponere potest in glandulas mesenterii, aliasque patulas vias, quæ, cum à subtilioribus ulterius tendentibus deserantur, condensantur & pro ratione condensationis nunc in scrophulas, nunc in duriores glandularum abeunt tumores.

Acidæ

Acidæ hæ partes Θlicæ, ſegregatæ à propria gingivarum carne, dentes corrodendo nigredinem tantùm, vel inſuper totalem corruptionem iis inducunt.

Priusquam oſſium incurvationem explicandam aggrediamur, operæ pretium erit, unde nutriantur ea, proponamus.

Oſſa nutriri vel ipſis ſenſibus obviam; unde vero nutriantur? diſceptarunt. *Nos*, explicato ſuperius generali nutritionis modo inſiſtentes, dicimus humorum circulantium craſſiores & terreas magis particulas oſſibus in nutrimentum cedere. Neque ad hanc nutritionem notabilem ſpirituum animalium influxum requiri putamus, cum vel exigui ſufficiant ſpiritus, craſſum hoc nutrimentum adferentes huic operi. Delatæ enim particulæ nutritivæ cum ſimiles inveniant poros ſemper ſtabiles & apertos, in iis quieſcunt, ut ab his oſſa ſibi nutrimentum deſumant. Oſſa vero de ſpirituum animalium irradiatione non adeò manifeſtè participare, exin eluceſcere videtur, quod non ſentiant.

Contrario modo ſe habet nutritio membranarum & muſculorum; quorum pori à ſpiritibus animalibus non irradiati collabuntur quaſi, fibræ eorum tanquam flaccidæ minus alium atque alium acquirunt ſitum & figuram, quo minus humorum circulantium motui auſcultare, eosdem in ſe recipere & ita nutriri queant.

Ex his jucunde ſatis colligere poſſumus, cum ab obſtructione medullæ ſpinalis ejusque tubulorum nerveorum ſpirituum animalium influxus in partes inferiores corporis denegetur, quod membranæ & muſculi, ab his obſtructis nervis irradiationem non accipientes, ulterius non creſcant, potius marceſcant; oſſa vero, quibus ſine

ſpiri-

spiritibus animalibus nutrimento frui licet, crescant & majorem in molem augeantur.

Quæ cum ita sint, dicimus *spinam dorsalem* variè inflecti pro varia musculorum diversis in locis annexione. Musculi enim exteriores superiori in parte spinam introrsum inflecti faciunt; musculi vero psoas inferiori ejus in parte antrorsum, quod aliter fieri non potuit, quia musculi ulteriori nutrimento destituuntur, hinc tubuli quasi collabuntur & marcescunt; ossa vero, quibus intime alligantur hi musculi, cum quotidie nutriantur, excrescunt & elongantur, hinc necesse est, ut ossa incurventur juxta legem mathematicam: Linea recta aucta intra limites suos debet fieri obliqua. Detinentur enim à musculis osse brevioribus, tanquam à chorda, quod pulchrè arboris exemplo tenerioris crescentis chordâ deligatæ & hinc incurvatæ demonstrat *Mayow l.c. fig. 6. 7. 8. 9.*

Veritas hujus ulterius patet, si tibia inflexa consideretur, quæ semper anterius prominens & convexa, posteriori vero parte musculos & suram respiciente concava observatur.

Nec minus *cruris & humeri* consideratio huc facit; hæc enim ossa tanquam in æquilibrio posita & à musculis undique eadem cingentibus constricta non incurvantur, sed in magnitudine sive crassitie tantum adaugentur, nonnunquam etiam in nodos excrescunt.

Pectus angustum observatur & acuminatum, nullam aliam ob rationem, quam quod musculi intercostales unà cum membranis neque crescant neque augeantur; hinc firmiter costas constringunt & pectoris angustiam causantur, quam multum promovet deorsum tractio musculorum abdominis similiter extenuatorum & tensorum.

Costæ

Costæ autem cum suo gaudeant nutrimento & tamen impediantur in longitudinem crescere, nodos sortiuntur & quoad extremitates in acumen elongantur, ut necessariò pectus acuminatum appareat; Eô verò ipsô pulmones infarcti, hòc in angusto pectore capax spatium non invenientes, cartilaginem ensiformem extrorsum propellunt & eminentiam ejusdem producunt.

Restat, ut dicamus, quomodo articulorum ossa in carpis & talis articulorumque epiphyses in duros abeant nodos, quos *Glissonius tract. cit. pag. 11.* ejusdem cum ossibus substantiæ esse dicit. Hujus excrescentiæ ratio adest, modò si consideremus his *non licere* ulterius in longitudinem crescere, ob ligamentorum & musculorum brevitatem; *nec* incurvari, propter parvitatem; quando vero crescunt & augentur, coguntur in duros crescere nodos.

Corporis autem totius imbecillitatem & ad quemvis motum ineptitudinem, à spirituum animalium denegato sufficienti influxu dependere dicimus. Musculorum quippe actio, quam unicam statuit nempe attractionem *Isbrand de Diemerbrock in sua Anatom. l. 5. c. 1.* à spiritibus animalibus in eorum fibras influentibus & tumescentiam quoad latitudinem; contractionem vero quoad longitudinem efficientibus unicè dependet, quo de vide *Renat. des Cartes tract. de homin. pag. 34. & seq.* Obstructa jam spirituum via & ipsi spiritus necessario deficiunt, unde dicta virium imbecillitas.

Tandem *cutem laxam* esse & *flaccidam*, aliter fieri non potuit, cum ex hactenus dictis musculorum & membrorum extenuationes satis demonstratæ. Cutis vero tanquam integumentum commune, cum neque à muscu-

lis extendatur, neque à ſpiritibus ſufficienter infletu neque ab humoribus circulantibus debite irrigetu hinc propter denegatum ſibi & exterioribus partibus n trimentum flacceſcit & laxa apparet.

Tantum de phænomenis. Alia, ſi ſuperſunt, ex ja dictis ſatis commodè deduci poſſunt.

CAP. VII.
de ſignis prognoſticis.

SEquuntur ſigna Prognoſtica *ſalutem & Mortem indica tia.* Hic affectus plerumque ex ſe lethalis non eſt, n graviora ſymptomata alium periculoſum accerſant mo bum, vel ſanguinis & partîum ſolidarum prava diſpo tio in utero contrahatur, quæ poſtmodum rariſſimè c ratur. Hinc

1. Affectus hic, ſi morbos alios, phthiſin, tabe Febrem Hecticam &c. comites habeat, vix ad ſalute tendit.

2. Diarrhœa conjuncta ubi nullis cedit remediis, ex tium portendit.

3. Morbus hic propriè nativus, ſive ſtatim poſt pa tum invadens ferè ſemper lethalitatem infert.

Longitudinem & brevitatem ſymptomata irruent vel remittentia, morbi prægreſſi, diſpoſitio proprio v tio contracta, vel hæreditaria & ætas indicant; quare

4. Quo diſproportio & extenuatio major, eò cur tio difficilior.

5. Quo enormior eſt capitis moles, eò longiore ſpondet curationem.

6. Quo debilior ſpina dorſi, ferendoque oneri m nus valida, eò pejus eſt.

7. Oſſa quo à figura magis recedunt naturali, eò longiorem fore curationem indicant.

8. Symptomata ubi non augentur, ſed potius minuuntur, brevi reconvaleſcentiæ ſpem promittunt.

9. Morbus hic aliis magnis morbis ſuperveniens malæ notæ cenſetur.

10. Qui ex mero errore externo contractus morbus, brevior eſſe ſolet & curatu facilior, eo, qui hæreditaria quadam adhuc diſpoſitione fovetur.

11. Ætate grandiores, junioribus; pedibus incedentes, non incedentibus facilius curantur.

Modum *eventus* docent naturæ vires, ſic:

12. Quicunque ante quintum non curantur annum, poſtmodum, quamdiu auram trahunt, valetudinarii ſunt.

13. Scabies aut Pruritus, huic ſupervenientes morbo, curationem pollicentur.

14. Oſſa, *femoris* & *Tibiæ* quibus diu multumque ſecundum latitudinem potius, quam ſecundum longitudinem creſcunt, hi plerique demum pumiliones evadunt.

15. Quibus verò oſſa à longitudine naturali recedunt, & in curvitatem excreſcunt, curati proceræ ſtaturæ homines plerumque fiunt.

CAPUT VIII.
de Curatione in genere & ex fonte Chirurgico.

INveſtigata & ad vivum quaſi delineata, ea qua in præſenti placuit brevitate, morbi natura, proximum erit, ut curationi aliquot tribuamus pagellas, quæ quo recepta methodo curativa inſtituatur, neceſſe eſt, prius ponamus *indicationes*, quæ auxilia & horum materias monſtrant.

Curatoria æqualem spirituum animalium distributionem & consequenter omnibus partibus debitam nutritionem præcipit; quod ut debite succedat,

Præservatoria causas demere debet, quas supra posuimus; Hinc ratione causarum omne illud, *quod* influxum spirituum animalium & circulum lymphæ impedire & laxitatem inducere potest, tollendum est, unde unde etiam illud natales trahat. Laxitas nervosi generis & spinalis medullæ corrigenda, sanguinis acidioris viscedo & limositas emendanda, humores noxii è corpore eliminandi; præterea culinarum primarum corporis errores tollendi, iisque quantum possibile & medicamentis & idoneis cibis prospiciendum.

Vitalis indicatio ex prioribus, ut unda ex flumine, derivatur. Hæc vires restaurandas, spirituum majorem vegetationem & totius sanguinis crasin resuscitandam suadet.

Symptomata urgentiora quoque non sunt negligenda. Ossa incurvata in melius dirigenda; imprimis pulmonum infarctus, ne in phthisin degeneret; diarrhæa, hydrocephalus, hydrops, aliaque mala sedulo præcavenda.

Posita hâc methodo nunc remedia quærenda, huic satisfacientia. Ea vero desumuntur è triplici Medicinæ fonte, Chirurgico, pharmaceutico & diætetico.

Ex *Chirurgia* multum solatii *hoc* morbo correptis afferre *Scarificationem aurium* tradit *Glyssonius* experientia *Empiricorum;* quod remedium tamen parum rationi nostræ consonum videtur.

Neque *Hirudines* multum hic conferre putamus, cum venis admotæ, non nisi sanguinis, æque boni quàm viscidioris, quantitatem depleant. Poti-

Potius huc facere videntur *Veſicatoria ex Cantharidibus* cum pauco oleo gummi Euphorb. remixtis parata & poſteriori colli parti applicata, quæ cum ſint partium tenuium, obſtructiones reſerare, viſciditatem incidere, attenuare & partim evacuare poſſunt. Non enim moleſtia horum tanta eſt ac fonticulorum; ſed, ut commodè tempori æquare poſſint, vel ulcera inde inducta per aliquot ſeptimanas aperta ſervanda ſunt, vel poſt eorum coalitionem applicatio nunc eodem, nunc alio in loco repetenda eſt.

Fonticuli nuchæ inter primam & ſecundam colli vertebram excitari quoque poſſunt, præſertim in adultioribus, in quibus ſetaceum applicatum, ſi non magis, ſaltem non minus, præſtat, dum humoribus obſtruentibus viam parant pro exitu patulam.

Cucurbitulæ ſecundum ſpinæ longitudinem appoſitæ, quatenus humoribus ſtagnantibus motum inducunt, non planè rejiciendæ. Uti nec *Frictiones* pannis ſicciolibus, calefactis vel ſuffitu *maſtich.* & *tacamahac.* fumigatis inſtitutæ ſecundum ſpinæ longitudinem, quibus humorum motus uti citatur, ita & pori recipiendis topicis aptantur. Huc quoque referenda *oſſium incurvatorum faſciatio*, non tantum pro calore & fotu partium majori, verum & pro incurvatorum membrorum rectitudine promovenda; Hujus faſciationis modus & inſtrumentorum delineatio videatur apud *Glyſſon. tract. cit. pag. m. 364.* & alios Chirurgos.

CAPUT IX.

de curatione ex fonte pharmaceutico.

EX fonte pharmaceutico omnis generis promanant

 præ-

præſidia, huic affectui debellando commodiſſima, qu
brevibus trademus.

In principio curationis, ubi ventriculum & inteſt
na, priusquam obſtructiones reſerantia adhibeantur,
vitioſorum humorum ſaburra liberare neceſſe eſt, co
veniunt evacuantia. *Enemata emollientia*, quibus hum
res vitioſi in & circa inteſtina ſtagnantes blande educu
tur; dein *fortiora* cephalica, nervina, quæ partium ſu
rum tenuitate & volatilitate obſtructiones tollere & ne
vos roborare poſſunt.

Infantes cum non tantum emetica ritè adhibita
cile ferant, ſed & iisdem multis cruditatibus in ventric
lo collectis feliciſſime ſubleventur, imò natura ſæpe ſ
pius ſibi moleſtum per ſuperiora reddat, viam quaſi mo
ſtrando, quâ ſibi ſuccurrendum; hinc emetica purga
do in principio morbo, viribus adhuc conſtantibus,
quando in ventriculo materia vitioſa obſervatur. Ha
in rem commode præſcribi queunt pro infante 6. me
ſium, ſequentia:

℞. ♀r. *emetic.* gr. ½.
♁ *nativ.* gr. j.
M. D. in lacte materno. vel

℞. *oxyſacchar. vomitiv. Ludovic.* ʒß.
D. S. Brechſafft.

Liberatis modo dicto primis viis, nunc præparan
bus inſiſtendum erit. Omnibus vero palmam præri
re videntur ea, quæ acidum & viſcidum ſanguinem vo
tiliſare, obſtructiones tollere & ſpirituum vel hoc m
do quoque proventum promovere queunt, qualia ex ſi
plicibus ſunt radices *oſmund. apii. filic. mar. ſarſæpar*
Chin. Ebul. Lign. Guajac. ſaſſafr. Cortic. fraxin. tamar

fol.beton.salv.capill. ♀*is.serpill. Crocus maces,Castoreum* &c.

Composita absolvunt seq. ♂*ialia* R. ♂*is pomat. cydoniat. balsamic. essent. pœon. fumar.* ☿*ii* ♀*risat. Elixir scorbutic. Rolfinc.* quod in infante quodam Principe hoc morbo detento magnum attulisse levamen testis est *Excell. D. D. Waldschmid,* Professor Marpurgensium celeberrimus, Præceptor meus ætatem devenerandus. *Croc.* ♂. ♀*rat. lap.* ♋. *mater. perlar. perlæ ppt.* ♁*.diaphoret.* ☿*is nativ. ungarica* & ☿*ii rectificata, pulvis cachect.* ☿*nus absorbens, contr. casum D. Wedel.* Nec immerito huc referimus *pulveres contra strumas*, quorum in debellando acido fixo vis insignis est.

Ex his pro ratione ætatis varias formulas quivis concinnare poterit & infantibus & nutricibus, si quibus adhuc indigent, propinare. Pariter hunc in finem *Vina & Cerevisiæ medicatæ* ex chalybeatis, lignis, radicibus & nervinis Nutrici commode ordinantur.

Cum vero hic morbus non uno curetur remedio, consultum est præparantibus interponere cathartica leniora pro ratione ætatis ex jalapp. rhabarbar. mechoac. alb. sir. de cichor. c. rhab. elect. lenitiv. & similibus; cavendo tamen, ne fortioribus vel nimia purgantium continuatione fluxum humorum citemus sæpe periculosum; quô depauperatur succus alibilis, & superflui spiritus consumuntur, unde diarrhœa talis exitialis morbo ultimum addit complementum. Neque inconsultum erit, purgantia tutiora cum præparantibus miscere, quo una fidelia duos dealbare possimus parietes. Formul. seq. Infanti 6. mens.

℞. *jalap. ppt.* gr. vj.
specific. cephalic. ☿*in.* gr. iij.
ent. ♀. *Boyl.* gr. j.
M. F. ℥. S. Purgierpülverlein.

vel:

vel:

℞. *mann. calabrin.* ℥ß.
▽ *pœon.* ℥ij.
M. F. potio. S. Purgiersafft.

Diaphoretica, cum ⊖le volatil. vel alcalino fixo acidum ſanguinis & humorum circulantium ligans inverte re, debellare; eosdem verò attenuare, fluxiles reddere & ſeroſos humores per vias patulas corporis ejicere valean multam ſane reconvaleſcentiæ ſpem nobis faciunt. Tali ſunt: ℞a *bezoard. Rolfinc. D. Wedel. M. S.* ~ *C. C. ebo* ✱*c.* ♀*r. ſambuc. liquor. C. C. ſuccinat.* ♃. *diaphoret. C. C. philoſ. bezoard.* ♂*ial. cachect. Ens* ♀*is Boyl.* quod pluribus commendat *Majow. tr. cit.* Obſervandum tamen, ritè præparatum eligendum eſſe hoc Ens ♀is, quod luteus manifeſtat color. Operatur per ambitum corporis ſudores proliciendo; ſæpè etiam per vias □arias pro varia humorum peccantium diſpoſitione.

Diuretica, partim ſupra tradita, hunc ſubeunt cenſum, dum ▽ea poroſa ſua ſubſtantia acidum abſorbent ſanguinemque reſolvunt, ut hoc modo quaſi fundantur & præcipitentur, ſtaſin ejus efficientes particulæ heterogeneæ, & ſero dilutæ per vias □arias eliminentur, vel ⊖e fixo contrario ſtagnationis principium deſtruatur ex *ocul.* ♋. *matr. perlar.* & horum *magiſt. conch. ſuccin. alb. ppt. arcan.* ♀*ri, arcan. duplicat.* & ſimil.

Ulterius *nervina* & *cephalica* huc referenda, quæ deficientes ſpiritus & torpeſcentes reficiunt vi ſua balſamica volatili, & humoribus fluxilitatem inducunt debitam, e. g. *roſmarin. chamædr. chamæpyt. ſtœch. arab. ſalv. major. eſſent. ſuccin. caſtor. lignor. pulv. epilept. march. cephalic. rubr. ſpecif. cephal. D. Michael.* &c. ▽*æ analepticæ* & *epi-*

lepti-

leptica, spirituosa ex specificis floribus paratæ commendandæ veniunt.

Tandem Massam sanguineam *roborantia*, tonum viscerum conservantia & chylificationis opus adjuvantia desumenda ex *essent. traumatic. DD. Rolf. Wed. lign. aloes. elix. pectoral. condit. calam. aromat. Nuc. mosch. in India condit. pulv. Haly contr. phthis. recent. dispensat. spec. Diamargar. frigid.* & pluribus aliis. Hæc de internis.

Topica jam recensenda veniunt, quæ obstructos poros reserare, fibras emollire & nervos ab impuritate liberare queunt; qualia sunt *fotus* & *balnea* concinnata ex speciebus roborantibus & nervinis jam dictis, vel cum vino coctis, vel cum 🜄i digestis, qualis 🜄*i cum urtica minor. urente* digestus & cum ▽*a magnanimitatis* mixtus plurimum pollet, ut & *essent. castor. rosmarin. spirit. lumbric.* hic nominari merentur.

Magni momenti sunt itidem *unguenta* & *linimenta* in progressu morbi adhibita, ex nervinis, resolventibus & roborantibus mixta. Hanc classem subeunt, *olea petrol. laurin. lumbric. Destillata salv. rosmarin. spic. lavendul. therebinth.* Pinguedines *human. tax. medull. crur. vitul. unguenta agripp. dialth.* & compositum, quod habet *Strobelberg. tr. de affect pueror. pag. 61.*

℞. *ungt. nervin.* ℥ß.
pingued. castor. ℈j.
bals. de Peru. ℈ß.
ol. succin. rosmarin.
salv. ana gt. iij.
M. F. Ungt.

Inter *Emplastra* laudem merentur *Empl. de betonic. oxycroc.* de cujus usu attamen notandum, quod quam facil-

lime puſtulas excitet, quare non promiſcue adhibendum, niſi velimus inflammationem excitare. Simplex laudamus ſequens:

℞. *ceræ flav.* ℥ß.
reſin. pin. ℥j.
ol. ♀*r. fœtid.* ʒj.
M. f. l. a. Empl.

CAPUT X.
de Diæta.

TErtius reſtat fons, diæteticus, qui multas nobis, tum ratione præſervationis, tum ratione felicioris curationis ſpondet vires. Ex hoc *victus & vivendi regimen* monſtrabimus breviſſimis.

Aërem exoptamus temperatum, qui ſi haberi nequeat, quantum poſſibile arte corrigendus erit, imprimis frigidus, qui poros teneriorum corporum quam facillime occludendo, tranſpirationem impedit, inſimul & humores circulantes incraſſando variarum fluxionum mater exiſtit.

Cibus præbeatur facilis coctionis & bonæ digeſtionis; fugiantur contra ⊖ita, viſcoſa & quæ obſtructionibus anſam dare queunt. Lactantibus præprimis præcipiendum, ne lactatio fiat vel inordinata, vel ſuperflua: hinc non ad quemvis infantis ejulatum lac præbendum, etiam more mulierc ularum ad vomitum uſque; hâc enim lactatione lac priori jam ſubacido nondum concocto novum ſuperingeritur, undè neceſſariò cruditates inſequuntur. Ut itaque lactis hic major habeatur ratio, Nutrices promiſcuam alimentorum ingluviem devitent,

& acida, ſalita, infumata, caſeoſa, & præſertim fructus horarios parca ſumant manu; nec famelicæ ventriculum nimis onerent, potius ſobriæ infantum agant curam, quare poſt ſingulos paſtus parum ſeminis aniſi, carvi, & quod optimum, fœniculi, ejusque radicem in cibis, manducare conducit, horum enim volatilitas aromatica coagulationem lactis impedit & humores nutritios optimè diſponit. Nec minus pultis habenda eſt ratio. Præſtat omiſsâ farinâ, ex pane triticeo exiccato, nunc minutim contrito, cum lacte & tantillo ſeminis aniſi pulveriſati pultes conficere.

Potum quod attinet, concedatur conſuetus, optime tamen defecatus æque nutricibus, quam infantibus ulterius lac non ſugentibus.

Cum *exercitiis* ſanguis attenuetur, omnesque humores ſtagnantes in majorem, quàm antea citentur motum & obſtructiones corporis hinc inde factæ tollantur, ſuademus pro ratione ætatis convenientem jactationem cunarum, geſtationem in ulnis nutricum, luſum in ſedendo, & ubi vires permittunt, ambulando, & exercitia huic ætati convenientia, ad quæ vel ſtudio adigendi ſunt infantes.

Somnus ſit moderatus, non exceſſivus, qui humores ad obſtruendos poros diſponat, ſitque ordinarius. Nec excedant *vigiliæ*, à quibus ſpirituum depauperatio & conſequenter humorum ſtaſis proveniunt.

Animi pathemata ne exorbitent in nutricibus præſertim, nec terror, nec triſtitia, nec ira lactis mutent genium; infantibus autem gaudium, creſcenti ætati ſuccurrat, vitatis terroribus, lacrymandique occaſionibus.

Excreta tandem & *retenta* ſuo reſpondeant officio.

 Nutri-

Nutricibus non fluant menses, nec fœcundus coitus l
aliorsum derivet. Lac, infantum alimentum, varie d
turpatum, aut locô partium chylosarum, serum ⊖ib
impraegnatum praebere, infantibus varia incommoda p
rare aptum est. Infantes justo tempore & quantitate re
dant excernenda, ne à retentis sanguinis tenera comp
ges inquinetur, neque ab excernendis eadem dissolvatu
Illis per clysteres emollientes, suppositoria & aliquand
lene pharmacum; his stypticis & roborantibus
succurrendum.

Tantum! DEO T.O.M. sit Laus,
honor & gloria!

Quò mage subtili decurrit machina filo,
hoc magis artis opus reddere quassa sibi.
Difficile est gravidis tenerisq; parare med
lam,
læsio quos facilis non reparanda capit.
Tu satagis quævis obstacula tollere dignè,
unde Tuo capiti digna corolla venit.

Cl. Candidati honoribus ex merito
applaudo, unaque felicissimos
successus amicâ mente precor

Georg. Wolffg. Wedelius. D

F I N I S.